

Kmalu rad bi k nji peljal jo,
danes še, takoj — če hoče ...

Luci zre z meglenim okom
v eno točko: njega roko,
ki nervozno tak na mizi
trese se. In brez besede
naenkrat to roko prime,
jo poljubi in zaplaka.

Duri z lahka se odprejo,
in diskretno gleda v sobo
stara madam.

»Trkala sem
menda petkrat, oprostita,
ako motim. Tu z gospodom
par besed bi —«

»I jaz z Vami«,
Jurij de. »Danes oba, jaz
in gospica, pojdeva od
tod za vedno.«

»Svatba morda?«

»Ne, ne«, pravi naglo Luci,
kri zaliva ji obraz, vrat.

»Svetu vrača se gospica,
med ljudi poštene«, Jurij
pojasnjuje resno.

»Luci,
mnogo sreče voščim srčno
Vam, ne vem, ne vem pa —«

»Dosti,
dost besed, formalitete
raje poravnajva, madam!,
Jurij govor ji prekine.

»Torej z Bogom, Luci moja,
z Bogom, draga goiobica.
Pomnite pa: če vam boče
v onem svetu kako čudno —

hiša moja je odprta«.
Stara madam poljubila
Luci je pri tem na čelo ...

— — — — —

Divja ploha kruto bije
na tlak ulic. Plin v svetilkah
plapola. Nebo je črno.
Mesto pusto. V temnem plašču
tu pa tam se k vratom stiska
stražnik nočni ... In to noč
roko v roki z Jurijem
Luci vstopa v novo žitje ...

ŽENSKO VPRAŠANJE IN NAŠI NARODNI STRANKI.*) HOMO NOVUS. LJUBLJANA.

Gotovo je za vsako politično stranko potrebno, da se resno zanima tako i za splošno socialno gibanje kakor tudi za žensko vprašanje. Zanimalo bo torej marsikoga zvedeti, na kako stališče da ste se postavili glavni slovenski politični stranki glede ženskega gibanja. Koristno je to tudi za vse one, ki se s tem pečajo, da bodo vedeli, kdo jim je prijatelj, kdo nasprotnik. Označiti hočem torej na kratko stališče narodno-napredne in katoliško-narodne stranke proti glavnim težnjam ženskega gibanja in ga medsebojno primerjati. Moja naloga bo pokazati, v koliko da odgovarjajo nazori »liberalne«, oziroma »klerikalne« stranke splošnim namenom ženske emancipacije in programu, ki ga zastopa »Slovenka«. Opiral se bodem na izjave, katere sta podala v svojih predavanjih: »Ženska in javnost« dr. Tavčar

*) Uredništvo »Slovenke« si iz kratkih poročil v ljublj. dnevnikih ni moglo ustvariti lastne sodbe ne o predavanju g. dr. Tavčarja niti o onem g. dr. Lampeta ter priobčuje ta članek s primerno reservo. Op. ur.

za »liberalno« in dr. Lampe za »klerikalno« stranko.

Dr. Tavčar zavzema ženskemu gibanju prijaznejše stališče nego dr. Lampe. V svojem predavanju v »Splošnem ženskem društvu« nam ni povedal sicer nič novega. Glavna misel njegovega govora je bila: žena naj nastopa v javnosti! Toda povedal ni, kako naj žena nastopa v javnosti! Priporočal je le, naj se žena oprostí duhovniškega varuštva in nadzorovanja in da naj sama svobodno misli. To je sicer pri nas na mestu, ker so zlasti nižje mase ženstva popolnoma v roki duhovnov, ki ravnaajo ž njimi, kakor se jim ravno zdi najprimernejše. Toda proti drugim ženskim zahtevam je to vendar malenkostna stvar. Žensko gibanje pozna tudi važnejše točke, kakor je »osvoboditev iz duhovniškega varuštva«, in o teh točkah je dr. Tavčar molčal. Sploh je bil ves govor dr. Tavčarja precej rezerviran in nezaupen, ker se dr. Tavčar sploh mnogih stvari ni dotaknil. Ali toliko pa zamoremo zagotovo posneti iz dr. Tavčarjeva govora, da narodno-napredna stranka ženskemu gibanju ni nasprotna, ampak da je le nekoliko nezaupna proti prehitremu prodiranju naših nazorov o ženskem vprašanju. Če tudi ni torej »liberalna« stranka navdušena boriteljica za naše ideje, pa nam vendar ni nasprotna. In to nam daje up, da dobimo vendar sčasoma pri njej trdnejše opore. — Če bi se vprašali po vzrokih, ki bi nam pojašnjevali to rezerviranost in nezaupnost, ki vlada tudi pri inteligentnih krogih narodno-napredne stranke, tedaj bi si mogli to le tako tolmačiti, da je velik del slovenske inteligence sploh proti vsemu novemu, modernemu zelo nezaupen in da je naša »napredna« inteligenca v marsikaterem oziru neznansko konservativna. To se da opazati tudi v drugih stvareh, tako n. pr. v leposlovju in drugod. Poznam odlične, zelo izobražene može narodno-napredne stranke, ki gledajo s prezirljivim nasmehom

na vse delovanje v prosep ženske stvari. Ne vem, če vlada ta nezaupnost in apatija iz prepričanja ali iz kakih osebnih ozirov, ali iz napačnega tolmačenja ženskih zahtev! Nočem dalje razmotrivati tega vprašanja, faktum je enkrat, da je tako in da bo treba še mnogo časa in truda, da se dovedejo naši inteligentni krogi do pravega naziranja o ženskem vprašanju.

No, če nimamo v narodno-napredni stranki navdušenih soboriteljev, imamo pa v »klerikalni« stranki naravnost nasprotnike. To se je videlo že večkrat, ko je nanesla govorica na žensko vprašanje in zlasti na žensko gibanje na Slovenskem, to se je videlo tudi sedaj pri dr. Lampetovem predavanju. Jedro njegovega predavanja je bilo: ženi, katero je postavilo krščanstvo na boljše stališče, naj bosta odprta dva pota: zakon, v katerem je seveda odvisna od moža, in krščansko devišstvo v samostanu. Dr. Lampe seveda ni izrecno rekel, da bi morala vsaka ženska, ki se ne poroči, v samostan. Toda iz tega, da je samostansko življenje toliko hvalil in mu dejal nekako prednost pred življenjem v svetu, je razvidno, da je ideal dr. Lampetovega naziranja o ženi: zakon ali samostan. Omejenosti dr. Lampetovega naziranja o ženskem vprašanju nam ni treba še le dokazovati; vidi jo lahko vsakdo, ki le pomisli, kaj bi bilo, če bi bila ženi mogoča le ta dva pota. Dr. Lampe je s tem enostavno zavrzel vse moderno žensko gibanje, ker je s tem pomaknil ženo naravnost za nekaj sto let nazaj. S tem se je pokazal on in stranka, v katere imenu ali sporazumljenu (?) je govoril, nasprotnika vsega modernega ženskega gibanja, onega gibanja, ki hoče omogočiti ženskam, ki čutijo za kak poklic veselje in zmožnost, da se zamorejo proste in neodvisne same ohraniti, ki hoče narediti iz žene človeka iste veljave, ki jo ima možki, ki hoče upejljati eno moralo in en zakon možkemu in ženski, sploh, ki hoče napraviti možu ena-

kopravnega in istovrednega človeka tudi iz žene. O vsem tem gibanju, ki navdušuje vsakega človekoljuba, možkega in ženo, in s katerim se peča ves moderni svet, noče dr. Lampe nič slišati. Mi vemo sedaj, da je dr. Lampe, ki se je norčeval iz onih, kateri se trudijo, da bi bila tudi žena bolj izobrazena nego je bila dosedaj, ki hočejo pripraviti, da bi se tudi žena pečala z resnimi opravili, tudi z onimi, ki ne spadajo v gospodinjstvo, ki hočejo ženi zbistriti duha in ublažiti srce, naš nasprotnik, da sta našemu gibanju in delovanju dr. Lampe in njegova stranka sovražna.

Spoznali smo torej svoj položaj, vemo, kdo nam je prijatelj, kdo neprijatelj. Trdne zaslombe nimamo ni pri eni, ni pri drugi stranki. Žalostna resnica je, da ni našla morebiti še nobena ideja pri nas in tudi drugod toliko nasprotnikov, kakor ravno žensko vprašanje. In vendar ni toliko vzrok tej apatiji prepričanje dotičnikov, saj ne morejo dobiti tehničnih vzrokov za svoje nasprotovanje, vzrok je ali v osebnih oziirih in dobičkaželnosti moškega spola ali v splošnem nerazporazumljenju in velikanski nevednosti! Zlasti zadnja nam škodi največ. Kdo ne pozna onih bajk, da hočejo postati ženske — možki itd. Če hočemo torej kaj doseči, je treba najprej, da vsak po svoji moči uči ljudi in jim razjašnjuje nejasne ali pobija napačne pojme o ženskem gibanju. Skrbeti moramo najprej, da dobimo inteligentne kroge na svojo stran, potem bo pronicala ideja enakopravnosti in osamosvoje žene tudi v ljudske mase in odobrila obilen sad! Potem se zmanjša in izgine krog nezaupnežev, propade pa tudi zbor naših nasprotnikov! A da se uresničijo naše nadeje, bo treba še mnogo napora in požrtvovalnosti, in zato na delo!

SAVINSKI VENEC. ZLOŽIL ŽIGA LAJÁKOV-MOZIRSKI.

Na Zidanem mostu.

Kjer objema bistra Sava
gor solčavskih brhko hči,
tam ni zemlje naše meja,
sklep celote tam leži.

Most granitni nad globino,
— skalna vez slovenskih tal, —
jasno pne nad njim se nebo,
v dnu šumi deroči val! . . .

Sloga zidaj most mogočni,
nad prepadom tujstva svod,
in v ljubezni bratski, močni
k zmagi stopal boš, moj rod!

Mimo Celja.

V obrazu jeze rudečica
podviza mojo pot od tod,
kjer v gnezdú tujem kukavica
zli svoj je izvalila rod.

Na razvalinah ob strmini
oko trenotek se mudi,
in v duši temnih dob spomini
budé prizore lepših dni . . .

Mogotcev krutih stebri stari
razsuti v sip in prah ležé,
nad njimi pa se v solčnem čari
slovanski sokol smelo pne.

V pivarni v Žaleu.

Mogočno se kupe pené
in rádostno vriska srcé,
da jek se razlega okrog:
Domači sok, živi te Bog!

Kot hmelj korenito navzgor
oklepa se trdnih opór,
oklenimo mi se povsod
ljubezni za dom in za rod!

Bog čuvaj te, cvetna ravan,
in jasno naj sije ti dan,
da sladni tvoj hmelj bo zórél,
sok zlati nam srca razgrel!

Mogočno se kupe pené
in rádostno vriska srcé,
da jek se razlega okrog:
Domači sok, živi te Bog!